

سازمان ملل ، حقوق بشر و پیشگیری از تروریسم

دکتر ماشا... حیدرپور

دکترای روابط بین الملل ، گروه علوم سیاسی، دانشکده علوم انسانی، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم

مریم السادات اسحاقی

Eshaghi_sm@yahoo.com

چکیده

هزینه انسانی تروریسم تقریباً در هر گوشه ای از جهان احساس می شود. اعضای سازمان ملل متحد خود را در غم ز دست دادن انسان و حقوق آن در نتیجه اقدامات تروریستی خشونت آمیز شریک می دانند تروریسم به وضوح تأثیر بسیار واقعی و مستقیمی بر حقوق بشر، با عواقب مخربی برای بهره مندی از حق زندگی، آزادی و تمامیت جسمی قربانیان دارد و علاوه بر این هزینه های فردی که ذکر شد ، تروریسم می تواند دولت بی ثبات و تضعیف جامعه مدنی را به دنبال داشته باشد. تروریسم صلح و امنیت اجتماعی ، حقوق بشر و دموکراسی را به خطر می اندازد. سازمان ملل یکی از مهم ترین سازمان های جهانی برای مقابله با تروریسم است.

واژگان کلیدی : تروریسم ، سازمان ملل ، حقوق بشر

مقدمه

تروریسم همچنان یک تهدید عمده برای صلح و امنیت بین المللی می باشد و ارزش های اصلی سازمان ملل متحد را تضعیف می کند. علاوه بر هزینه های ویرانگر برای انسان، تروریسم، از نظر ساختار زندگی، تخریبگر است و یا به طور دائم تغییر می کند، هدف اقدامات تروریستی برای بی ثبات کردن دولت و تضعیف توسعه اقتصادی و اجتماعی است. هدف تروریسم پرداختن به این تهدید است که زندگی را برای انسانها دشوار و پیچیده کند. انگیزه های اصلی آن، تامین مالی، روش های حمله و انتخاب هدف همواره در حال تغییر است. اقدامات تروریستی اغلب سرپیچی از مرزهای ملی است؛ یک اقدام تروریستی می تواند شامل فعالیت های مختلف و بازیگران متعدد از کشورهای متعدد باشد. با توجه به این پیچیدگی، هماهنگی قوی و همکاری در دولت های ملی و بین دولت ها و سازمان ها در سطح منطقه و بین المللی ضروری است. به طور موثر برای مبارزه با تروریسم، با به اشتراک گذاشتن بهترین شیوه برای کمک به تحقیق و تعقیب پرونده های تروریستی آزمون و خطاهای متعدد را در کشورها امتحان میکنیم.

در پاسخ به این آزمون، به تدریج بیش از پنج دهه کار، جامعه بین المللی یک چارچوب قانونی جهانی علیه تروریسم را توسعه داده است که در این پژوهش آنرا بررسی خواهیم کرد.

حقوق بشر و تروریسم

کنفرانس امنیت و همکاری در اروپا (OSCE)، در سال ۱۹۷۵، سازمان امنیت و همکاری یک دیدگاه جامع امنیتی را توسعه داد. بعد انسانی امنیتی - حفاظت از حقوق بشر و آزادیهای اساسی و ترویج نهادهای دموکراتیک قوی و حاکمیت قانون - پس از این کنفرانس بسیار مهم جلوه داده شد و به عنوان مسایل مهم برای حفظ صلح و ثبات به عنوان ابعاد سیاسی و نظامی و اقتصادی در نظر گرفته شد. همکاری اصلی نهاد سازمان امنیت، مسایل انسانی و حقوق بشری است که وظیفه کلی آن برای کمک به اطمینان از این است که مسایل امنیتی و حقوق بشری کاملا درست اجرا می شود. به این منظور، این نهاد وظیفه ی جمع آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات واقعی در مورد وضعیت افراد و انجام برنامه ها یی است که کمک به کشورها برای توسعه و حمایت دموکراتیک فرهنگ آنان را به عهده دارد و تعهد اصلی این نهاد کمک به حاکمیت قانون، دموکراسی و حقوق بشر است.

پس از حوادث غم انگیز از ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱، کشورها در سراسر منطقه با سازمان امنیت همکاری خود را گسترده کردند و تلاش خود را برای مقابله با تهدیدات جهانی تروریسم و افراط گرایی خشونت آمیز بیشتر کردند.

با توجه به اینکه محیط امنیتی تازه پس از این بحران تروریستی به وجود آمده بود مسایلی چون حقوق و آزادی، حق محاکمه عادلانه، حفظ حریم خصوصی، و آزادی تشکل و مذهب یا عقیده، احترام قوانین بین المللی، از جمله قوانین بین المللی حقوق بشر، در توسعه و اجرای طرح مبارزه با تروریسم تعریف تازه ای می یافت. سیاست مبارزه با تروریسم و شیوه ها، مخصوصا آنهایی که بیش از حد گسترده بود، و یا اعمال بیش از حد زور و اجبار، می توانست تولید خشم و انزجار کند و مسایل حقوق بشری را زیر سوال ببرد.^۱

هدف تروریسم تخریب گسترده ی حقوق بشر، دموکراسی و حاکمیت قانون است. حمله به ارزش هایی که در قلب منشور سازمان ملل متحد و سایر اسناد بین المللی وجود دارد: احترام به انسان حقوق؛ حاکمیت قانون؛ قواعد حاکم بر درگیری های مسلحانه و حفاظت از شهروندان؛ بردباری در میان مردم و ملت؛ و حل و فصل صلح آمیز مسائل.

تروریسم تاثیر مستقیم بر احساس آرامش انسان از جمله حفظ حقوق، به ویژه حقوق زندگی، آزادی و تمامیت جسمی انسان دارد. اعمال تروریستی دولتها را بی ثبات و جامعه مدنی را تضعیف می کند و صلح و امنیت را به خطر می اندازد، توسعه اجتماعی و اقتصادی را تهدید می کند، و روی گروه های خاصی تاثیر می گذارد. تأثیر مخرب تروریسم در حقوق بشر و امنیت است. تروریسم عزت و امنیت انسان را در

¹ Countering Terrorism, Protecting Human Rights Published by the OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR)
Al. Ujazdowskie 19
00-557 Warsaw
Poland

همه جا، به خطر می اندازد، یک محیط نا امن ایجاد می کند که آزادی را از بین می برد و هدفش نابودی حقوق بشر است. تروریسم دارای اثر منفی بر استقرار حکومت قانون است، و جامعه مدنی کثرت گرا را تضعیف می کند و پایگاه های دموکراتیک جامعه را تخریب می کند و دولت ها را بی ثبات و نا مشروع می کند. مبارزه با تروریسم به منظور تحقق تعهدات خود تحت قوانین حقوق بشر برای حفاظت از زندگی و امنیت افراد تحت اختیار خود باید انجام شود. چالش اصلی مبارزه با تروریسم حمایت از حقوق بشر است. چالش بزرگ تروریسم، ترویج و حمایت از حقوق بشر است. به عنوان بخشی از وظیفه دولت ها برای حفاظت از افراد در حوزه قضایی خود، همه اقدامات انجام شده برای مبارزه با تروریسم باید خود نیز با رعایت تعهدات دولت نسبت به قوانین بین المللی، به ویژه بین المللی حقوق بشر، پناهندگان و حقوق بشر دوستانه تمام این وظایف را رعایت کنند (Human Right, Terrorism And Counter –Terrorism, United Nation, 2007)

سازمان ملل متحد و مبارزه با تروریسم پس از ۱۱ سپتامبر: به سوی یک ارزیابی از تاثیر و چشم انداز مبارزه با

تروریسم، معطوف به همکاری عدالت کیفری بین المللی

سازمان ملل متحد (UN) یک نقطه کانونی اصلی برای حل تعارض و ایجاد هنجارهای حقوقی جهانی و تعیین استانداردهای حقوق بشر است. (British Society of Criminology Conference 6-9th July 2004, University of Portsmouth. Dr Paul Norman, Centre for European Studies Research, University of Portsmouth)

در این زمینه تروریسم بین المللی، سیستم سازمان ملل متحد به عنوان یک روش کلی، منش پایداری در برای توسعه ی یک پاسخ حقوقی به تروریسم پیش گرفته است، به عنوان حوادث و اشکال متنوعی از تروریسم برجسته در چهار دهه گذشته سازمان ملل در پی یافتن پاسخ های مناسبی برای این مسایل بوده است. درگیری ابرقدرت ها و رقابت، جنبش های آزادیبخش ملی مبارزه برای استقلال از استعمارگران، و شاید برجسته ترین مساله امروز حل نشده "مساله فلسطین باشد. که این موضوع ذهن سازمان ملل را به خود مشغول کرده است بدون یک تعریف جامع از تروریسم، سازمان ملل نمی تواند ابعاد حقوقی ماجرا را روشن کند. پس از فاجعه ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ فقط دو کشور تمام کنوانسیون های سازمان ملل را که مربوط به تروریسم بود تصویب عدم تصویب گسترده و اجرای موثر این قانون دست سازمان ملل را در مبارزه با تروریسم بست.

هنجارهای حقوقی جهانی، پیاده سازی ضعیف، و تصویر پس از آن به همکاری های بین المللی تکه تکه علیه تروریسم بین المللی تبدیل شده است گرچه کار سازمان ملل متحد و همچنین شورای امنیت سازمان ملل یک استراتژی به صراحت درگیر در مبارزه با تروریسم و حمایت از حقوق بشر تبدیل شده است. دیگر سازمان های بین المللی، منطقه ای و زیر منطقه ای، برای همکاری و هماهنگی دو جانبه و کمک های فنی چند جانبه و کمک به کشورهایی که درگیر تروریسم هستند با سازمان ملل همکاری می کنند. امروزه اهداف ضد تروریسم بلند پروازانه است. مسائل مهم تعامل بین سازمان های جهانی و کشورهای درگیر مبارزه را افزایش می دهد، آماده سازی و نقش سازمان های منطقه ای و تاثیر قدرت در تدوین مبارزه با تروریسم در عمل درون این رژیم جدید جهانی مبارزه با تروریسم بیشتر بر عهده ی سازمان ملل است و سازمان ملل نقش اساسی در حمایت از حقوق بشر در مقابل تروریسم بر عهده دارد

اداره اجرایی کمیته ضد تروریسم

شورای امنیت در ۱۵ دسامبر ۲۰۰۵ و در نامه ای که توسط نماینده انگلستان در شورای امنیت به عنوان رئیس دوره ای امضا گردیده، از پانزده عضو شورا خواسته شده است تا فعالیت های ضد تروریستی در سطح جهان توسط اداره اجرایی جدید کمیته ضد تروریسم مورد بررسی قرار گیرد. متاسفانه علیرغم تمامی تلاشی که در چارچوب سازمان ملل متحد برای تبیین، تعریف و ارایه راهکارهایی برای مبارزه با تروریسم صورت گرفته است، اما همچنان تروریسم به عنوان یکی از اصلی ترین مسایل امنیتی جهان جدید، بخش عمده ای از استراتژی امنیت ملی دولت ها را به خود مشغول کرده است. شورای امنیت سازمان ملل متحد، به عنوان تنها مرجعی که حق استفاده قانونی از زور در تعاملات بین المللی را داراست، در حالی اختیارات و وظایف خود در مبارزه با تروریسم را گسترش می دهد، که هنوز هیچگونه تلاشی نه از سوی کشورهای داعیه دارا بودن مسئولیت جهانی در مبارزه علیه تروریسم بین المللی را دارند. و نه از سوی هیچ یک از نهادهای این سازمان، برای ارایه تعریفی مشخص، جامع الاطراف، و فراگیر که با جماع بین المللی همراه باشد، صورت نگرفته است.

عده تعریف تروریسم عملاً باعث شده است تا طیف وسیعی از پدیده های بین المللی در چارچوب تروریسم تعریف شده و مشمول قطعنامه های ۱۳۷۳ و ۱۳۹۰ قرار گیرند. ضمن آن که مشکل تفکیک و تمایز میان نهضت های آزادیبخش و تروریسم همچنان باقی است و دست

کشورها را در بکارگیری مکانیسم های بعضاً سرکوب گرایانه در برابر اقدامات و حتی شورش ها و اعتراضات داخلی باز می گذارد. این رویه زمانی مشکل ساز خواهد شد که قطعنامه ضد تروریسم در شورای امنیت با قید ممنوعیت اقدام به استفاده از زور علیه غیر نظامیان توسط دولت ها تصویب شده و آن را در زمره اقدامات تروریستی جای دهد. در این حالت با توجه به این که طبق گفته دبیر کل سازمان ملل، اقداماتی که باعث نقض حقوق بشر می شوند، از مصادیق تروریسم محسوب می گردند، شورای امنیت می تواند توسل به زور یا مداخلات بشر دوستانه علیه این کشورها را در دستور کار خود قرار دهد.

در عین حال تفسیر موسع از قطعنامه های شورای امنیت در این خصوص، عملاً می تواند حاکمیت دولت ها را با چالش همراه سازد. به عنوان مثال قطعنامه ۱۳۹۰ دولت های عضو سازمان ملل را ملزم به طراحی یک سیستم نظارتی داخلی و تبدیل فعالیت های ضد تروریستی به یک قانون داخلی، و همچنین ایجاد یک کمیته نظارتی برای نظارت بر فعالیت دولت ها و سازمان ها می کند، که به نظر می رسد تا حدود زیادی از حاکمیت دولت ها در اداره امور داخلی آنان کاسته و فعالیت آنان را تحت نظارت نهادی قرار می دهد. با استفاده از این قطعنامه و کمیته پیشنهادی آن که اکنون دارای اداره اجرایی نیز شده است، می توان برای نظارت فراساختاری بهره فراوان برد.

در عین حال محافظت دولت ها به این سیستم و یا عدم همکاری مناسب با آن می تواند دولت مورد نظر را متهم به حمایت از تروریسم نماید. سیستم نظارتی مزبور می تواند تا حدود زیادی خارج از کنترل دولت به نظارت بر اوضاع داخلی کشورها پرداخته و در صورت عدم همکاری این کشورها، آنان را در زمره کشورهای حامی تروریسم قرار داده و مجازات هایی را برای آنان فرض نماید.

قطعنامه هایی که از سال ۱۹۹۸ تا سال ۲۰۰۱ مسئله افغانستان را در می گرفتند، عمدتاً سعی داشتند تا مسئله تروریسم و طالبان را در چارچوب افغانستان مطرح کرده و آنان را از همکاری با بن لادن منع نمایند. اما نکته مهم پیشنهاد تشکیل کمیته ای در پاراگراف ۶ قطعنامه ۱۲۶۷ (۱۹۹۹) است که بیان می دارد براساس ماده ۲۸ اختیارات ویژه، کمیته ای زیر نظر شورای امنیت سازمان ملل تشکیل گردد که اعضای آن شامل تمامی اعضا شورا بوه و وظیفه آن در ۷ بند تشریح شده است. عمده این وظایف عبارتند از تلاش در جهت جلب همکاری دولت های عضو برای جمع آوری اطلاعات و انجام اقدامات مناسب برای مقابله با تروریسم و گزارش های مرتب به شورا در جهت اقدامات انجام گرفته.

اگرچه این کمیته در قطعنامه مذکور جنبه پیشنهادی دارد، اما قطعنامه ۱۳۹۰ آن را لازم الاجرا دانسته و به عنوان یک نهاد نظارتی بر کار دولت ها قرار می دهد. این نهاد جنبه های لازم الاجرا داشته و تمامی دولت ها موظفند تا ارتباط تنگاتنگی را با این کمیته برقرار سازند. قطعنامه جدید شورا از تمامی دولت ها می خواهد تا سریعاً جنبه های عملی شدن مفاد قطعنامه را پیدا کرده و گزارش های دوره ای ۹۰ روزه را به کمیته ارائه دهند. این جنبه های عملی باید به صورت قانون داخلی درآمده ابزارهای اعمال قدرت خود در داخل و همچنین نتایج تحقیقات را به اطلاع کمیته ضد تروریسم برسانند.

کمیته ضد تروریسم سعی دارد تا با نظارت بر کشورها، آنان را از همکاری یا پناه دادن به تروریست ها منع نماید.^۳ قطعنامه ۱۳۹۰ ضمن تاکید مجدد بر مبارزه با تروریسم به عنوان تهدید علیه صلح و امنیت بین المللی، هشدار صریحی است به کشورهایی که افراد القاعده یا افراد و نهادهای مرتبط با آنان را در خاک خود جای داده اند و یا آنان را مورد حمایت مالی خود قرار می دهند. این امر شامل ارائه سلاح و تجهیزات نظامی و کمک های مالی و فنی نیز می گردد.

به هر جهت این قطعنامه ابزار فشار مضاعفی است بر کشورهایی که آمریکا قصد دارد رفتار آنان را مطابق با نظم جدید شکل دهد. در عین حال این امر وسیله ای است در دست آمریکا و متحدانش برای اعمال قدرت بر کشورهایی که به نوعی در لیست سیاه آنان قرار دارند. قطعنامه مذکور را می توان در زمره رژیم های بین المللی دانست که هنجارهای خود را بر بازیگران حاشیه ای نظام بین المللی حاکم کرده و آنان را به پیروی از نظم مورد نظر رژیم وادار می کنند. درجه شدت و اجماع حاکم بر این رژیم ها بسیار بالاست و سیستم نظارتی که حاکم می کنند، با تحدید حاکمیت دولت ها همراه است. به عنوان مثال، بند ۳ قطعنامه ۱۵۶۶ (۲۰۰۴)، کاملاً دست دولت ها و نهادهای مرتبط با موضوع را در ارایه تفسیر موسع باز می گذارد. در این بند هم به دولت ها اجازه مقابله و سرکوب اقداماتی که در داخل به نامی محیط داخلی منجر می شود را می دهد، هم به نوعی می توان آن را علیه دولت هایی که دست به سرکوب شورش های داخلی و یا گروه های مخالف دولت می زنند به کار برده و اقدام آنان را محکوم و تحت مجازات قرار داد.

^۲بری آر، پوزن، مبارزه با تروریسم: استراتژی بزرگ، علی رضایی، مجله نگاه، ۱۳۸۲، ص ۱۲

^۳پورسعید، فرزاد، تحول تروریسم در روابط بین الملل، فصل نامه مطالعات راهبردی، ۱۳۸۸، ص ۲

نقش شورای امنیت سازمان ملل متحد در فعالیت های ضد تروریستی این سازمان بسیار مهم و کلیدی است صلاحیت شورای امنیت سازمان ملل در مبارزه با تروریسم از حیث نظری به دو شکل قابل توجه است.^۴ اولاً هر واقعه تروریستی می تواند بنا به تشخیص شورای امنیت موجب تهدیدی علیه صلح و امنیت بین الملل باشد و طبیعتاً شورا می تواند نسبت به آن اقدام کند. ثانياً با بهره گیری از اسناد مصوب سازمان ملل که به نوعی مقوله تروریسم را در کنار حقوق بشر مورد توجه قرار داده اند. موضوع مقابله با تروریسم را از مقولات مربوط به حقوق بشر دانسته و بدین صورت اعمال تروریستی را از مصادیق نقض حقوق بشر و تهدید صلح و امنیت بین الملل می شناسند. به علاوه یکی از کارکردهای جدید شورای امنیت، «حمایت از فرد» در برابر تهدید تروریسم است. این کارکرد جدید در سایه گسترش صلاحیت حفظ صلح شورای امنیت به دخل قلمرو سرزمینی دولت ها میسر شده است. امروزه مصداق آن را در قضیه ترور رفیق حریری و اعزام هیات تحقیق سازمان ملل به لبنان شاهدیم. در نتیجه شورای امنیت مرجع ذیصلاحی برای مداخله در امر تروریسم به حساب می آید.

شورای امنیت در مقدمه قطعنامه های ۱۵۳۵ (۲۰۰۴) و ۱۶۱۷ (۲۰۰۵) تعریفی کلی از تروریسم ارائه می دهد: «تروریسم با تمام اشکال و مظاهرش باعث رعب و وحشت در بین شهروندان بی گناه و غیر نظامیان می گردد و به عنوان جنایتی غیر قابل توجیه موجب تهدید جدی علیه صلح و امنیت بین الملل است». تصمیمات شورا در مقابله با تروریسم بین الملل، براساس فصل هفتم منشور (اقدام در موارد تهدید و نقض صلح و اعمال تجاوزکارانه) با صدور قطعنامه های عام (مانند قطعنامه ۱۳۷۳) و خاص (مانند قطعنامه ۱۶۱۷) اتخاذ می گردد. قطعنامه های صادره برای تمامی اعضای ملل متحد الزام آور می باشند.

طبق مقدمه قطعنامه ۱۶۱۷ (۲۰۰۵)، تمامی اعضای ملل متحد ملزم هستند به طور کامل الزامات مندرج در قطعنامه ۱۳۷۳ به ویژه منع تامین مالی تروریسم و همکاری با کمیته ضد تروریسم را اجرا نمایند. شورای امنیت قاطعانه اعمال تروریستی شبکه القاعده، اسامه بن لادن و بقایای طالبان که با تدارک و پشتیبانی حامیان مالی و اقتصادی آنها ارتکاب می یابد را محکوم می نماید؛ زیرا این اعمال موجب تهدیدات جدی علیه صلح و امنیت بین المللی می باشند. افراد، گروه ها، همدستان و شرکایشان با اقدامات متعدد تروریستی منجر به قتل شهروندان بی گناه، گسترش ناآرامی و قربانیان کثیری می گردند. آنها نیز از رسانه های متفاوت با اهداف تبلیغ تروریست و ترویج و تحریک خشونت استفاده می کنند.^۵

تمامی دولت ها بایستی با گروه کاری ایجاد شده طبق قطعنامه ۵۶۶، (۲۰۰۴) جهت مبارزه با حامیان مالی شبکه های تروریستی همکاری نمایند. سازمان ملل متحد می تواند به مدد این گروه کاری در هدایت و هماهنگی این نبرد، نقش مهمی ایفا نماید. طبق قطعنامه ۱۶۱۷ اتخاذ اقدامات ذیل از سوی دولت ها الزامی است:

۱. دولت ها می بایست بدون کمترین تاخیر سرمایه ها، سایر دارایی های مالی و منابع اقتصادی این شبکه تروریستی، اعضا و همدستانشان - از جمله بن لادن - و بقایای طالبان را مسدود و بلوکه نمایند.
۲. عدم مشارکت در تامین مالی، سازماندهی و اعطای تسهیلات به آنها
۳. منع رفت و آمد اعضا و همدستانشان از قلمرو سرزمینی دولت های عضو ملل متحد
۴. اعمال تحریم تسلیحاتی علیه آنها منع فروش سلاح، مهمات، مواد انفجاری و سایر وسایل نقلیه به آنها.
۵. منع حمل و نقل سلاح و مواد انفجاری توسط اعضای شبکه تروریستی القاعده در قلمرو سرزمینی دولت های عضو ملل متحد. (بند های ۱ و ۲ قطعنامه ۱۶۱۷)

از جمله مواردی که می توان به عنوان سند اقدامات شورای امنیت سازمان ملل در خصوص مبارزه با تروریسم به آن اشاره نمود، گزارش این شورای در سال ۲۰۰۶ است. شورای امنیت سازمان ملل متحد در ۱۶ ژانویه سال ۲۰۰۶ با بیان و بررسی عملکرد خود در سال ۲۰۰۵، گزارشی را به شماره SC/8614 منتشر نمود. در این گزارش نه تنها به اقدامات این شورا در مبارزه با تروریسم در سال ۲۰۰۵ اشاره شده بلکه پیشنهادهای برای سال های آینده نیز ارائه گردیده است. این گزارش که با همکاری مشترک مجمع عمومی و شورای تاسیس شده توسط کمیسیون ایجاد صلح تهیه گردیده و به موضوع وضعیت مبارزه با تروریسم در سال ۲۰۰۵، نگرانی های مطروحه و وضعیت افریقا، خاورمیانه، عراق و افغانستان پرداخته است. همچنین آخرین وضعیت لبنان، درگیری بین سوریه و لبنان، موضوع حزب الله و گروه های جهادی و نیز پروسه صلح خاورمیانه مورد توجه قرار گرفته است.

^۴ بزرگمهری، مجید، نقش سازمان ملل متحد در مبارزه با تروریسم، دانشگاه بین المللی امام خمینی، ۱۳۹۱، ص ۱۰۵

^۵ پیشین، ص ۱۱۱

در این گزارش، شورا معتقد است با وجود حملات تروریستی که در سال گذشته در مناطق مختلف از جمله مصر، عراق، انگلستان و در هر جایی که تهدید وسیع وقوع اقدامات تروریستی احساس می شود، ارگان های سازمان ملل متحد به طور مستقیم درگیر شده و در حال حاضر مکرراً و موکداً خواستار اجرای عدالت نسبت به اشخاص و سازمان های مجرم، حمایت کنندگان مالی و حامیان اعمال مجرمانه آنها می باشد. اعضای شورای امنیت در ماه سپتامبر به اتفاق آرا قطعنامه ۱۶۲۵ را تصویب و تمامی اشکال اعمال تروریستی را صرفنظر از انگیزه مرتکبین محکوم و هرگونه توجیهی از سوی آنها را در این زمینه رد نمود. همچنین براساس این بیانیه رهبران گرد آمده در محل شورا از دولت ها برای منع قانونی چنین محرک هایی، منع چنین رفتارهایی و مجازات چنین مجرمینی درخواست نمودند. نخست وزیر انگلستان در این جلسه هشدار داد شورای امنیت نباید واقعیات موجود در جهان را نادیده بگیرد. تروریسم شکست نخواهد خورد.

– مگر اینکه به اندازه مرتکبین چنین اقدامات تروریستی، ما در تصمیم خود برای مبارزه با تروریسم مصمم باشیم. (UN)
(Global Counter-Terrorism Strategy, United Nation, 2012)

– مگر اینکه دفاع ما از آزادی به اندازه تعصب آنها نسبت به اعمالشان مطلق و اساسی باشد.
او از تمامی اعضا درخواست نمود با تبلیغات سمی که برای گسترش ریشه های تروریسم انجام می شوند، مبارزه نمایند.
در این حالت:

۲۷. «... شورای امنیت سازمان ملل متحد با توجه به تهدید کنونی صلح و امنیت بین الملل از ناحیه تروریسم، انجام چنین حوادث و ارتکاب چنین اعمالی را با هر انگیزه و توجیهی محکوم نموده است در ۱۴ سپتامبر سال جاری این شورا با تصویب قطعنامه شماره ۱۶۲۴ که در اجلاس سران مطرح و تصویب گردید، با بررسی عملکرد کمیته ضد تروریسم، بر ارتباط مستقیم بین مبارزه با تروریسم و ایجاد قابلیت های فراهم شده از سوی اعضای عضو نظیر ایجاد رویه های قانونی و نیز تبادل اطلاعات بین اعضا تاکید نمود. کمیته ضد تروریسم با تصویب قطعنامه ۱۳۷۳ در سال ۲۰۰۱ تاسیس و به طور رسمی کار خود را آغاز نمود. کمیته ضد تروریسم بر اجرای راهکارهای پیش بینی شده در قطعنامه ۱۳۷۳، کنترل و گزارش کشورها در خصوص اقداماتشان برای انجام وظایفی که از سوی شورای امنیت بر عهده آنها نهاده شده است را بررسی می نماید. با وقوع حوادث تروریستی در سال ۲۰۰۱ در آمریکا، شورا با صدور قطعنامه ۱۳۷۳ از کشورهای عضو درخواست نمود که اقدامات تروریستی ممانعت نموده و پشتیبانی مالی این اقدامات را متوقف کنند. همچنین از هر حمایتی از اشخاصی که مبادرت به انجام اقدامات تروریستی می نمایند ممانعت و هرگونه کمک و حمایت مالی و ارتکاب چنین اعمالی را رد نمایند.

۲۸. در جلسه شورای امنیت که با حضور سران دولت های عضو این شورا تشکیل شده بود با مخاطب قرار دادن دبیر کل سازمان ملل متحد از وی برای تهیه، تدوین و ارائه استراتژی جامعی برای مقابله با تروریسم درخواست نمود. این پیش نویس شامل تکمیل کنوانسیون ضد تروریسم و مبارزه با تروریسم و نیز مبارزه با تروریسم هسته ای باشد. نخست وزیر انگلیس در این جلسه با توصیف تروریسم به عنوان حرکتی همراه با ایدئولوژی و استراتژی، بر محو آن و نیز ریشه کنی علل بروز آن تاکید نموده است.

۲۹. در جلسه برگزار شده در ماه اکتبر نماینده دانمارک در شورا بیان داشت که حوادث اخیر ثابت می کند، اقدامات کمیته ضد تروریسم اهرم قوی برای جامعه بین المللی بوده و مبارزه با تروریسم بر همکاری کشورهای عضو مستقر گردیده است. در حال حاضر کمیته ضد تروریسم کار ستاد اجرایی و عملیاتی خود را براساس قطعنامه ۱۵۳۵ شورای امنیت (۲۰۰۴) با هدف راهنمایی اعضای مبارزه با تروریسم آغاز نموده است. در جلسه ۲۰ جولای نماینده دانمارک در شورا تاکید نمود. در طول سه ماهه اول ریاست کشورش، کار کمیته مبارزه با تروریسم بر گفت و گوی کشورها، تهیه روش های قوی برای شناسایی نیازهای پشتیبانی – فنی کشورها و شفاف سازی آنها متمرکز گردیده است.

۳۰. در بیانیه مورخ ۲۰ ژولای سران، شورا با تاکید مجدد بر غیر عادلانه بودن هرگونه اقدام تروریستی، به صراحت اقدامات انجام شده از سوی شبکه القاعده و سایر گروه های تروریستی را محکوم نموده است. در این بیانیه از تمامی دولت های عضو سازمان ملل متحد درخواست شده به عضویت درآمده و مکانیسم های ضد تروریسم را به دقت اجرا نمایند. این بیانیه با توجه به حوادث اخیر، تلاش های انجام شده در مبارزه با تروریسم را ضعیف دانسته و از این شورا برای همکاری دولت ها در اجرای عدالت کیفری نسبت به مرتکبین، سازمان دهندگان و حامیان اقدامات تروریستی را مصرانه درخواست نموده است.

۳۱. در مورخ ۲۵ آوریل شورا با تاکید بر سه کمیته ضد تروریسم، افزایش همکاری بین اعضا در زمینه کنترل دولت های عضو در اجرای قطعنامه های شورای امنیت را درخواست نموده است. در بیانیه مذکور همچنین از اقدام مجمع عمومی در تاریخ ۱۳ آوریل در خصوص تصویب همراه با اجماع کنوانسیون بین المللی جلوگیری از اقدامات تروریسم هسته ای استقبال شده است.

۳۲. در مورخ ۱۸ ژانویه، شورا با صدور بیانیه ای از ۷۵ عضو که گزارش اقدامات ملی خود برای مقابله با تروریسم را تاکنون ارائه ننموده اند، خواست که برای احترام به تعهد جهانی خود و برای با مقابله با تهدید تروریسم سریعاً این گزارش را به مرجع مربوطه ارائه نمایند».

نتیجه گیری

کارآمدی تروریسم تنها به این دلیل ساده که موجب دهشت افکنی در میان مردم می شود، نیست بلکه به این دلیل است که سبب می شود حکومت ها و اشخاص به نوعی نسبت به آن واکنش نشان دهند که به هدف تروریست ها کمک کند.

خشونت تروریستی نوعی پیام و هشدار پرهزینه است که تروریست ها به وسیله آن تلاش می کنند بر باورها و عقاید دشمنان خود و مردمی که ادعای نمایندگی آنها را دارند یا در آرزوی کنترل آنان هستند، تأثیر بگذارند. آنها با استفاده از خشونت تلاش دارند خود را قوی و مصمم نشان دهند تا به این وسیله از دشمن و مخاطبان خود امتیاز بگیرند و حمایت پیروان خود را به دست آورند. آنها با حملات خود بذریعۀ اعتمادی را میان دولت و مخالفین میانه رو که ممکن است قصد رسیدن به توافق و صلح را داشته باشند، می کارند.

اولین متغیر در تروریسم اطلاعات می باشد. مدت زمان زیادی است که اطلاعات در جنگ علیه تروریسم حرف اول را می زند. همین مورد درباره تروریسم نیز مصداق دارد. اگر دریافت کنندگان پیام های پرهزینه دارای اطلاعات درست و دقیق باشند و یا به عبارتی دچار عدم قطعیت نباشند، آنگاه به کارگیری هشدارها و پیام های پرهزینه و خشونت آمیز از سوی تروریست ها بیهوده و بی ثمر می شود. جنگ فرسایشی به این منظور طراحی می شود تا هدف را متقاعد کند هزینه های حفظ یک سیاست بدتر از تغییر آن است. اگر هدف به این موضوع آگاه باشد آنگاه بدون آنکه حمله ای صورت بگیرد و خشونت روی دهد، تغییر سیاست می دهد.

استراتژی تحریک به این منظور طراحی می شود تا هدف را مجبور به تلافی و انتقام های کورکورانه کند (به دلیل آنکه دارای اطلاعات دقیق و کافی برای تمییز دادن گناهکار و بی گناه نیست) که این امر مردم را متقاعد می کند هدف بدخواه شده اند (زیرا در مورد نیت هدف اطلاعات درستی ندارند). دیگر استراتژی ها نیز به همین صورت با عدم قطعیت، اطلاعات، یادگیری و ارتباطات مرتبط هستند. بنابراین چنین موضوعی در بردارنده این معنی است که مشکل تروریسم، مشکل به کارگیری زور نیست؛ بلکه به دست آوردن اطلاعات و تحت تأثیر قرار دادن باورهاست. با اطلاعات صحیح، کاربرد ویژه زور قابل فهم و درک می شود. بنابراین تلاش علیه تروریسم همواره به معنای جنگ علیه تروریسم نمی شود به همان صورت که استعاره جنگ علیه فقر و یا جنگ علیه مواد مخدر به معنی جنگ مسلحانه و کاربرد زور نیست. تلاش علیه تروریسم می تواند به معنای تلاش برای جمع آوری و انتشار اطلاعات معتبر در محیطی باشد که پر از شک و تردید است.

دومین متغیر مهم نوع رژیم حکومتی است. دموکراسی ها معمولاً هدف حملات انتحاری و جنگ فرسایشی می شوند؛ در حالی که رژیم های اقتدارگرا مانند الجزایر معمولاً با گروه هایی مواجه هستند که استراتژی های ارباب و تهدید را به کار می برند. همچنین به نظر می رسد دموکراسی ها در برابر استراتژی های جنگ فرسایشی و تحریک آسیب پذیرتر باشند. این تفاوتها لزوم تحلیل های ژرف تر را در مورد نقاط قوت و ضعف انواع حکومت ها در برابر شکل های گوناگون استراتژی هایی که تروریست ها به کار می گیرند، روشن می سازد. در مجموع دموکراسی ها نسبت به هزینه های حملات تروریستی حساس تر هستند و از سوی دیگر همواره تحت فشار هستند تا کاری انجام دهند؛ در حالی که در کاربرد زور نیز محدودیت هایی دارند. البته این به آن معنا نیست که همه دموکراسی ها در مواجهه با حملات تروریستی رویکرد صحیحی اتخاذ نمی کنند. دموکراسی ها هر چند از لحاظ ساختاری مستعد پرورش تروریسم نیستند، اما هدف های جذابی برای تروریسم به شمار می روند.

منابع و ماخذ

منابع فارسی

۱. بری آر ، پوزن ، مبارزه با تروریسم : استراتژی بزرگ ، علی رضایی،مجله نگاه، ۱۳۸۲
۲. بزرگمهری ، مجید ، نقش سازمان ملل متحد در مبارزه با تروریسم ، دانشگاه بین المللی امام خمینی ، ۱۳۹۱
۳. پورسعید ، فرزاد ، تحول تروریسم در روابط بین الملل ، فصل نامه مطالعات راهبردی ، ۱۳۸۸

منابع لاتین

1. British Society of Criminology Conference 6-9th July 2004, University of Portsmouth. Dr Paul Norman, Centre for European Studies Research, University of Portsmouth (
2. Human Right, Terrorism And Counter –Terrorism, United Nation, 2007
3. UN Global Counter-Terrorism Strategy, United Nation, 2012

Surf and download all data from SID.ir: www.SID.ir

Translate via STRS.ir: www.STRS.ir

Follow our scientific posts via our Blog: www.sid.ir/blog

Use our educational service (Courses, Workshops, Videos and etc.) via Workshop: www.sid.ir/workshop